

ภาวะผู้นำดิจิทัล: บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการขับเคลื่อนการศึกษาไทย DIGITAL LEADERSHIP: THE ROLE OF SCHOOL ADMINISTRATORS IN DRIVING THAI EDUCATION

¹กฤตลักษณ์ รัตนเหมากุล Krittalak Rattanahemakul

²วุฒิชัย เนียมเทศ Wuttichai Niemted* ³เอกรินทร์ สังข์ทอง Ekkarin Sungthong

^{1, 2, 3}มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ Prince of Songkla University, Thailand

*Corresponding Author E-mail: wuttichai.n@psu.ac.th

Article Received: May 02, 2025. Revised: August 20, 2025. Accepted: August 22, 2025.

บทคัดย่อ

การขับเคลื่อนการศึกษาไทยในยุค Thailand 4.0 เน้นการปรับตัวให้เข้ากับเทคโนโลยีดิจิทัล พัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 เช่น ความคิดสร้างสรรค์ การคิดเชิงวิพากษ์ การแก้ปัญหา และการทำงานร่วมกัน พร้อมทั้งส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต การใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน และการบูรณาการการศึกษาเข้ากับนวัตกรรม เพื่อสร้างบุคลากรที่มีศักยภาพสูงและสามารถแข่งขันในระดับสากลได้ แผนการพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2566-2570 ได้กำหนดทิศทางและแนวทางในการปฏิรูปการศึกษาที่สำคัญหลายประการ เพื่อให้การศึกษาขั้นพื้นฐานของไทยสามารถตอบสนองต่อความต้องการของยุค Thailand 4.0 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การขับเคลื่อนการศึกษาตามแผนพัฒนานี้เป็นก้าวสำคัญในการเตรียมความพร้อมให้กับเยาวชนไทยในยุคที่เทคโนโลยีและนวัตกรรมมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนสังคมและเศรษฐกิจของประเทศ โดยเน้นการสร้างระบบการศึกษาแบบองค์รวมที่สนับสนุนการพัฒนาทักษะและความรู้ที่จำเป็นสำหรับศตวรรษที่ 21 และการเตรียมพร้อมให้เยาวชนสามารถปรับตัวและเผชิญกับความท้าทายของโลกอนาคตแห่งยุคเทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพในการบริหารยุคดิจิทัลต้องพึงพิงบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการขับเคลื่อนด้วยการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ดิจิทัลของบุคลากรในองค์กรและพหุองค์การการศึกษาไปสู่ความสำเร็จตามวิสัยทัศน์และพันธกิจที่กำหนดไว้ โดยภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาประกอบด้วยคุณลักษณะ 5 ด้าน คือ 1) การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล 2) การสื่อสาร/ประชาสัมพันธ์ 3) มีความรู้ดิจิทัล 4) การสร้างนวัตกรรม และ 5) การสร้างภาพลักษณ์ และเครือข่ายความร่วมมือ

คำสำคัญ: การขับเคลื่อนการศึกษา, บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา, ภาวะผู้นำดิจิทัล, การบริหารยุคดิจิทัล

Abstract

The driving force behind Thai education in the era of Thailand 4.0 focuses on adapting to digital technology, developing essential skills for the 21st century such as creativity, critical thinking, problem-solving, and collaboration, as well as promoting lifelong learning. The use of technology in teaching and learning, alongside the integration of innovation into education, aims to create a highly capable workforce that can compete globally. The Basic Education Development Plan for 2023-2027 outlines several key directions

and approaches for educational reform to ensure that Thai basic education effectively responds to the demands of the Thailand 4.0 era.

The implementation of education according to this development plan is a significant step in preparing Thai youth for an era where technology and innovation play a crucial role in driving the country's society and economy. The focus is on creating a holistic education system that supports the development of skills and knowledge necessary for the 21st century and prepares young people to adapt to and face the challenges of a future digital technology-driven world effectively. Management in the Digital Era depends heavily on the role of school Administrators in driving progress by developing the digital learning skills of the staff within the organization and guiding the educational institution toward success in alignment with its vision and mission. The digital leadership of school administrators consists of five key characteristics: 1) Digital vision 2) Communication/Promotion 3) Digital knowledge 4) Innovation creation and 5) Image-building and network collaboration.

Keywords: Driving Education, The Role of School Administrators, Digital Leadership, Management in The Digital Era

บทนำ

ในปัจจุบัน โลกได้ก้าวเข้าสู่ยุคสังคมดิจิทัลหรือยุคเศรษฐกิจใหม่ (New economy) ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี เช่น อินเทอร์เน็ต ความจริงเสมือน (Virtual reality) ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial intelligence) และบล็อกเชน (Blockchain) ได้เปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของผู้นานอย่างมหาศาล ชีวิตประจำวันของคนในยุคดิจิทัลได้เปลี่ยนไปอย่างมาก การสื่อสารผ่านทางช่องทางดิจิทัล เช่น อีเมล โซเชียลมีเดีย และแอปพลิเคชันสื่อสารออนไลน์ กลายเป็นวิธีการที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลาย ความสะดวกสบายที่เกิดจากเทคโนโลยีดิจิทัลยังทำให้การทำงานระยะไกล (Remote work) หรือการทำงานจากที่บ้านเป็นเรื่องที่เป็นไปได้และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ การเข้าถึงข้อมูลและความรู้ก็เป็นเรื่องที่ยากดายนมากขึ้น ด้วยการใช้เทคโนโลยีการค้นหาข้อมูลและการศึกษาออนไลน์

ในด้านเศรษฐกิจ เทคโนโลยีดิจิทัลได้เปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจของโลก สินค้าและบริการทางดิจิทัล เช่น อีคอมเมิร์ซ (E-commerce) การธนาคารออนไลน์ และการบริการด้านสุขภาพผ่านทางเทคโนโลยีดิจิทัล กลายเป็นส่วนสำคัญของเศรษฐกิจใหม่ นอกจากนี้ การพัฒนาและการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big data) ยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการตัดสินใจและพัฒนานโยบายในระดับต่างๆ ของสังคม

การศึกษายุคดิจิทัลได้สร้างความท้าทายและโอกาสใหม่ๆ ให้กับวงการการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำดิจิทัลที่จะขับเคลื่อนและปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ความสามารถในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการพัฒนาการเรียนการสอน การบริหารจัดการ และการสร้างสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกลายเป็นปัจจัยสำคัญที่จะกำหนดความสำเร็จของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล

สำหรับทิศทางในการขับเคลื่อนการศึกษาไทยนั้น อาจกล่าวได้ว่า การขับเคลื่อนการศึกษาไทยในยุค Thailand 4.0 เน้นการปรับตัวให้เข้ากับเทคโนโลยีดิจิทัล พัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 เช่น ความคิดสร้างสรรค์ การคิดเชิงวิพากษ์ การแก้ปัญหา และการทำงานร่วมกัน พร้อมทั้งส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต การใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน และการบูรณาการการศึกษาเข้ากับนวัตกรรม เพื่อสร้างบุคลากรที่มีศักยภาพสูงและสามารถแข่งขันในระดับสากลได้ แผนการพัฒนาศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2566-2570 (สำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา, 2564) ได้กำหนดทิศทางและแนวทางในการปฏิรูปการศึกษาที่สำคัญหลายประการ เพื่อให้การศึกษาขั้นพื้นฐานของไทยสามารถตอบสนองต่อความต้องการของยุค Thailand 4.0 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ แผนงานหลักที่ได้รับการเน้นย้ำ ได้แก่ การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา การสร้างระบบการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นและหลากหลาย การส่งเสริมทักษะด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยี การส่งเสริมความเท่าเทียมและการเข้าถึงการศึกษา และการพัฒนาระบบประเมินและการวัดผลการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับยุคดิจิทัล

การขับเคลื่อนการศึกษาตามแผนพัฒนานี้เป็นก้าวสำคัญในการเตรียมความพร้อมให้กับเยาวชนไทยในยุคที่เทคโนโลยีและนวัตกรรมมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนสังคมและเศรษฐกิจของประเทศ โดยเน้นการสร้างระบบการศึกษาแบบองค์รวมที่สนับสนุนการพัฒนาทักษะและความรู้ที่จำเป็นสำหรับศตวรรษที่ 21 และการเตรียมพร้อมให้เยาวชนสามารถปรับตัวและเผชิญกับความท้าทายของโลกอนาคตแห่งยุคเทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำดิจิทัลจึงมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนดังกล่าว

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำดิจิทัล

ความเป็นผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นสิ่งสำคัญมากในยุคนี้ ต้องเข้าใจว่าผู้เรียนมีความเชื่อมโยงกับเทคโนโลยีในชีวิตประจำวันมากขึ้น ทำให้มีความต้องการในการเปลี่ยนแปลงการใช้เทคโนโลยีในห้องเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ (Blair, 2012) นอกจากนี้ จากการศึกษาของ AlAjmi (2022) พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนในฐานะผู้นำด้านเทคโนโลยีมีอิทธิพลโดยตรงต่อการบูรณาการเทคโนโลยีในสถานศึกษาของตนเองและเป็นที่ยอมรับว่าผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความรู้ทางเทคโนโลยีจะสามารถถ่ายทอดให้กับครูผ่านวิสัยทัศน์และการทำงานร่วมกันเพื่อพัฒนาและขับเคลื่อนการศึกษาไปพร้อมๆ กันทุกภาคส่วน ฉะนั้น การเป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำดิจิทัลจึงนับว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาศึกษาเป็นอย่างยิ่ง ในที่นี้จะกล่าวถึงความหมาย ความสำคัญ และคุณลักษณะภาวะผู้นำดิจิทัล ดังนี้

1. คำจำกัดความหรือความหมายภาวะผู้นำดิจิทัล

Sheninger (2025) ได้กล่าวถึง ภาวะผู้นำดิจิทัล (Digital leadership) ไว้ว่า เป็นการผสมผสานอย่างลงตัวของกรอบความคิด พฤติกรรม และทักษะที่ใช้ในการเปลี่ยนแปลงและ/หรือปรับปรุงวัฒนธรรมของสถานศึกษาผ่านความช่วยเหลือของเทคโนโลยี ทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น (ไม่ใช่หนักขึ้น) และบรรลุผลลัพธ์ที่ดีขึ้น

Hamzah et al. (2021) ได้กล่าวถึงภาวะผู้นำดิจิทัล (Digital leadership) ไว้ว่าการเป็นผู้นำในการสร้างการเปลี่ยนแปลงโดยใช้อุปกรณ์ดิจิทัลในด้านการจัดการการศึกษา ซึ่งกระบวนการเปลี่ยนแปลงนี้ต้องการให้ผู้ผู้นำเพิ่มความพยายามในการระดม นำไปใช้ และขับเคลื่อนการใช้อุปกรณ์ดิจิทัล เพื่อให้เป็นสื่อกลางในการสอนและการเรียนรู้ผ่านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา

จากคำจำกัดความดังกล่าว ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา อาจหมายถึง พฤติกรรมของ
ผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงออกถึงความสามารถในการวางแผนเชิงกลยุทธ์ วิสัยทัศน์ของสถานศึกษา พัฒนา
ใช้ความรู้ ทักษะด้าน ICT เพื่อปรับปรุงวัฒนธรรมของสถานศึกษาด้านเทคโนโลยีดิจิทัลให้เกิดนวัตกรรมที่ทำให้
การทำงานด้านการสอน การเรียนรู้ และบริหารจัดการองค์กรเกิดประสิทธิภาพมากขึ้น

2. ความสำคัญและความเป็นมาภาวะผู้นำดิจิทัล

ยุคดิจิทัล กล่าวง่ายๆ ว่าเป็นยุคข้อมูลข่าวสาร เป็นยุคที่ผู้คนจำนวนมากสามารถเข้าถึงข้อมูล
จำนวนมากได้อย่างกว้างขวาง โดยส่วนใหญ่ผ่านเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ (Sezgin and Firat, 2024) ยุคดิจิทัล
เริ่มต้นขึ้นเมื่อปี 1984 ที่เทคโนโลยี World Wide Web และการเชื่อมต่อแบบ TCP/IP ทำให้โลกมีความ
ใกล้ชิดกันมากขึ้น จากนั้นนวัตกรรมต่างๆ ได้เปลี่ยนแปลงโลกอย่างต่อเนื่องจนยากจะจินตนาการถึงโลกที่ไม่มี
อินเทอร์เน็ตโดยแบ่งเป็น 5 ยุค (สารโจน เลหาศิริ, 2560) ดังนี้

1. ยุค Desktop & Internet Era (1984 - ปัจจุบัน): เป็นยุคที่อินเทอร์เน็ตและคอมพิวเตอร์
ส่วนบุคคลเริ่มเข้ามามีบทบาทสำคัญ โดยเริ่มต้นด้วยการใช้ระบบปฏิบัติการ Windows ในการทำงานและการ
สร้างเว็บไซต์เพื่อเผยแพร่ข้อมูล จุดเด่นของยุคนี้คือการกำเนิดของ e-mail, e-commerce, และการใช้
โทรศัพท์มือถืออย่างแพร่หลาย การตลาดดิจิทัลในยุคนี้มุ่งเน้นที่ e-mail marketing, banner, SMS และ
direct marketing

2. ยุค Mobile & Social (2000 - ปัจจุบัน): เป็นยุครุ่งเรืองของสมาร์ตโฟนและโซเชียลมีเดีย
เช่น Facebook และ Myspace ทำให้ผู้คนเชื่อมโยงกันมากขึ้นและเกิดวัฒนธรรม Blog ซึ่งเป็นที่นิยมอย่าง
มาก การตลาดในยุคนี้มุ่งเน้นที่ Social media marketing และการใช้บริการพิเศษต่างๆ ของมือถือ

3. ยุค Content & Data (2004 - ปัจจุบัน): ยุคนี้เริ่มต้นพร้อมกับการพัฒนาของอุปกรณ์ที่
สามารถผลิตเนื้อหาได้มากขึ้น เช่น กล้องมือถือ และการเปิดตัวของ Content platform อย่าง YouTube
ทำให้เกิดการสร้างสรรคเนื้อหาผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล การตลาดในยุคนี้เน้น Content marketing และการใช้
ข้อมูลในการตัดสินใจ

4. ยุค Digital Experience (2013 - ปัจจุบัน): ยุคนี้เป็นยุคที่เทคโนโลยีดิจิทัลกลายเป็น
รูปธรรมมากขึ้น มีการผลิต Smart devices ต่าง ๆ และการใช้เทคโนโลยีเพื่อสร้างประสบการณ์ใหม่ให้กับ
ผู้บริโภค การตลาดเน้นไปที่การสร้างประสบการณ์ร่วมกับลูกค้า

5. ยุค Artificial Intelligence (2016 - ปัจจุบัน): เป็นยุคที่มนุษย์สามารถสร้าง
ปัญญาประดิษฐ์หรือหุ่นยนต์ที่สามารถทำงานยากๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การตลาดในอนาคตจะใช้ประโยชน์
จากปัญญาประดิษฐ์ในการเข้าใจและตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภค

สำหรับประเทศไทย กำลังพยายามที่จะปรับตัวให้ตามทันโลกยังต้องอาศัยเวลาทั้งภาครัฐ
และเอกชนที่จะเร่งทำให้ Digital technology และ Data ต่างๆ สามารถทำงาน และนำมาใช้งานได้อย่างดีขึ้น
การเปลี่ยนแปลงทางสังคมดังกล่าวทำให้การบริหารสถานศึกษาต้องปรับเปลี่ยนไปด้วยเช่นกัน ผู้บริหาร
สถานศึกษาในฐานะผู้นำจึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนและพัฒนาตนเอง ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำดิจิทัลจะเป็นผู้ที่
สามารถกำหนดทิศทาง เป้าหมายในการเปลี่ยนแปลงที่เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว
ทางเทคโนโลยี

3. ทฤษฎีและกรอบแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะภาวะผู้นำดิจิทัล

จากสภาพการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วที่มีการเปลี่ยนแปลงสู่ยุคดิจิทัล (Digital Era) ซึ่งเป็นยุคที่
เทคโนโลยีมีความเจริญก้าวหน้าทำให้มีความสะดวกรวดเร็วในการสื่อสาร การส่งผ่านข้อมูลข่าวสาร และองค์กร

ความรู้ต่างๆ การจัดการศึกษาแบบดั้งเดิมต้องปรับเปลี่ยนซึ่งในการปรับเปลี่ยนดังกล่าวผู้บริหารสถานศึกษานับว่าเป็นบุคคลที่สำคัญยิ่ง ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงก็ทำให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดังนั้นในยุคดิจิทัล ถ้าผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำในด้านดิจิทัลด้วยก็จะเป็นผลดีต่อการบริหารการศึกษา จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีของ Sheninger (2025), Rakovic et al. (2024), Sullivan (2017), Boomer (2018), Hensellek (2020) และ Zhu (2025) สามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดองค์ประกอบคุณลักษณะภาวะผู้นำดิจิทัลได้ 5 ด้าน ได้แก่ 1) การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล (Digital vision) 2) การสื่อสาร/ประชาสัมพันธ์ (Communication) 3) มีความรู้ดิจิทัล (Digital knowledge) 4) การสร้างนวัตกรรม (Innovation) 5) การสร้างภาพลักษณ์ และเครือข่ายความร่วมมือ (Branding and network collaboration) โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล (Digital vision)

วิสัยทัศน์ โดยทั่วไปเป็นการมองการณ์ไกลและการมองเห็นอนาคตของผู้นำ เพื่อให้องค์กรเดินทางไปสู่ทิศทาง ที่ถูกต้อง มีความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) ผู้นำจะมีความอยากรู้อยากเห็นที่จะค้นพบสิ่งใหม่ๆ สร้างแรงบันดาลใจที่จะทำงานร่วมกัน Zhu (2025) ซึ่งสอดคล้องกับ Hensellek (2020) กล่าวว่าการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัลจะเปลี่ยนทุกส่วนขององค์กร ผู้นำด้านดิจิทัลที่ประสบความสำเร็จมากที่สุดจะมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนว่าการเปลี่ยนแปลงนั้นจะเป็นอย่างไร และ Rakovic et al. (2024) ได้พูดถึงการเปลี่ยนแปลงเป็นดิจิทัลเน้นบทบาทของผู้จัดการในฐานะโค้ชและผู้อำนวยความสะดวก ในฐานะที่เป็นศูนย์บริการสำหรับพนักงาน ผู้จัดการควรรับประกันสภาพการทำงานที่เหมาะสม ขจัดอุปสรรคในการบรรลุเป้าหมาย และเริ่มมาตรการเชิงกลยุทธ์เชิงรุกด้วยการมองการณ์ไกลทั้งความต้องการ และสนับสนุนสมมติฐานความรับผิดชอบส่วนบุคคล

สำหรับวิสัยทัศน์ดิจิทัล Sullivan (2017) ได้กล่าวว่าเมื่อสร้างกลยุทธ์ดิจิทัล ให้ขยายแนวคิดเกี่ยวกับประโยชน์ระยะยาวที่เทคโนโลยีใหม่นำมาเป็นการกระตุ้นและชักนำให้ผู้คนเห็นถึงความสำคัญของดิจิทัล เช่นเดียวกับ Zhong (2017) ได้ศึกษาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำดิจิทัลในบริบทของการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (K-12) ตามกรอบมาตรฐานการศึกษาของ International society for technology in education standards for administration (ISTE-A) ซึ่งตามมาตรฐาน ISTE-A ความเป็นผู้นำด้านดิจิทัล เป็นการสร้างแรงบันดาลใจและการนำการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนผ่านเทคโนโลยี ความเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ (Visionary leadership) ประกอบด้วย 2 ตัวบ่งชี้ คือ วิสัยทัศน์ด้านเทคโนโลยีแบบบูรณาการและแผนเทคโนโลยีที่สนับสนุนโดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมด

ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่าการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล เป็นการยอมรับการเปลี่ยนแปลง มองไกล และวางกลยุทธ์ด้วยข้อมูล ผู้บริหารตัดสินใจบนพื้นฐานเทคโนโลยีสารสนเทศดิจิทัลที่ทันต่อโลก และผู้บริหารมีการสร้างแรงบันดาลใจเกี่ยวกับการปฏิบัติงานในยุคดิจิทัลให้กับบุคลากรในองค์กร ซึ่งพฤติกรรมของผู้บริหารที่แสดงออกถึงการ ดำเนินงานในสถานศึกษา สามารถสร้างกลยุทธ์การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการปฏิบัติงาน เพื่อส่งเสริมให้ครูและบุคลากรสามารถเรียนรู้ ปรับตัว พัฒนาตนเอง และสร้างนวัตกรรม

2. การสื่อสาร (Communication)

การสื่อสารในการทำงานนั้น รูปแบบการสื่อสารจะเป็นตัวสนับสนุนในการส่งมอบวิสัยทัศน์ไปสู่ผู้ปฏิบัติในการกำหนดทิศทางซึ่งเป็นภาระหน้าที่ของผู้นำดิจิทัลในการบริหารจัดการให้เกิดการพัฒนาองค์กรอย่างต่อเนื่อง ผ่านการใช้แหล่งข้อมูลสารสนเทศและการใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ (Zhong, 2017) การสื่อสารตามคิดเห็นของ Sheninger (2025) ถือว่าเป็นบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่สามารถให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับครู ผู้เรียน หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในเวลาจริงผ่านอุปกรณ์ที่หลากหลาย และไม่เป็นการ

สื่อสารทางเดียวหรือสองทาง โดยสามารถประชาสัมพันธ์หรือรายงานการดำเนินงานต่างๆ ผ่านทางช่องทางในการสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ (Social media) ต่างๆ ที่มีความหลากหลาย ซึ่งเป็นการสื่อสารกับสาธารณชนด้วยกลยุทธ์ การดำเนินงานที่เรียบง่าย ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถให้ข้อมูลข่าวสารกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง และตอบสนองความต้องการของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในยุคดิจิทัลได้อย่างทันทีทันใด

ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า การสื่อสาร เป็นการประชาสัมพันธ์ ผ่านช่องทาง สื่อสังคมออนไลน์ เฟซบุ๊ก Social media ต่างๆ ในการบริหารสถานศึกษา ผู้บริหารสามารถให้คำปรึกษาและอำนวยความสะดวกในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลแก่บุคลากรในโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องสร้างเครื่องมือหรือช่องทางที่จะทำให้ครู ผู้เรียน หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีโอกาสแบ่งปันเรื่องราวในเชิงบวกที่เกี่ยวกับสถานศึกษาด้วย

3. มีความรู้ดิจิทัล (Digital knowledge)

Boomer (2018) กล่าวว่า ความรู้ดิจิทัลเป็นกระบวนการทางความคิด การเปลี่ยนแปลงจะต้องใช้ชุดทักษะ ชุดเครื่องมือ และความคิด ทักษะทางเทคนิค Zhong (2017) กล่าวถึงความเป็นพลเมืองดิจิทัลว่าต้องเกิดการเรียนรู้ยุคดิจิทัล โดยมีอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีอย่างเพียงพอ และการใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ Sheninger (2025) ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความผูกพันและการเรียนรู้ของผู้เรียน (Student engagement or learning) รวมทั้งความสำเร็จของการจัดการศึกษา คือ การที่ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และการมีส่วนร่วมออกแบบแนวทางการเรียนรู้ที่สำคัญสำหรับผู้เรียนในยุคดิจิทัล ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาต้องทำความเข้าใจว่าการจัดการศึกษาควรจะต้องสะท้อนถึงชีวิตจริง และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และประยุกต์ใช้สิ่งที่พวกเขาได้เรียนรู้ให้สามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้

ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า ผู้บริหารที่มีความรู้ดิจิทัลนั้น ควรจะต้องมีความสามารถในการค้นหา ประเมิน ใช้ แบ่งปัน และสร้างเนื้อหาโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล สนับสนุนให้มีอุปกรณ์ เครื่องมือเทคโนโลยีดิจิทัลให้สามารถใช้ เพื่อฝึกทักษะแก่ผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ จัดการศึกษาสะท้อนถึงชีวิตจริงและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และประยุกต์ใช้สิ่งที่พวกเขาได้เรียนรู้ด้านดิจิทัลให้สามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้

4. การสร้างนวัตกรรม (Innovation)

Boomer (2018) กล่าวถึงการสร้างนวัตกรรมว่าเป็นความเข้าใจ กระบวนการนวัตกรรมสอดคล้องกับ Zhu (2025) ที่กล่าวถึงความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) สำหรับผู้นำว่า ผู้นำต้องมีความอยากรู้อยากเห็นที่จะค้นพบสิ่งใหม่ๆ ความเป็นผู้นำดิจิทัล มองว่าระบบราชการจะดำเนินการทางนวัตกรรม ความเข้าใจ และกระบวนการอย่างไรที่สร้างสรรค์ และ Rakovic et al. (2024) ได้แสดงถึงการพัฒนารูปแบบที่มีประสิทธิภาพในการสร้างสรรค์นวัตกรรมที่เกิดจากการแปลงเป็นดิจิทัล ต้องการความคิดของผู้ประกอบการจากผู้จัดการ เพื่อให้สามารถรับประกันภาพรวมที่จำเป็น ส่วน Sullivan (2017) กล่าวว่ามีความเปิดกว้างในการเปิดรับเทคโนโลยีใหม่ๆ และใช้วิธีการที่ยืดหยุ่นในการปรับตัว ซึ่งจะช่วยให้นวัตกรรมเติบโตและขับเคลื่อนธุรกิจไปข้างหน้าในที่สุด การปรับปรุงสถานศึกษาและการพัฒนาความเป็นมืออาชีพของผู้บริหาร ครู และบุคลากร อย่างต่อเนื่องควรเน้นที่การใช้ประโยชน์จากการเชื่อมต่อกับเทคโนโลยี เพิ่มโอกาสในการปรับปรุงวิธีการทำงานหรือวัฒนธรรมของสถานศึกษาหลายๆ ด้าน (Sheninger, 2025) และนวัตกรรมการสอนของครูควรส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนผ่านการหลอมรวมของเทคโนโลยีร่วมสมัยและทรัพยากรดิจิทัล ซึ่งต้องสนับสนุนให้ครูเกิดการพัฒนาการเรียนรู้ทั้งด้วยตนเองและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันในรูปแบบชุมชนการเรียนรู้ เพื่อเพิ่มความสามารถด้านดิจิทัลมาสร้างนวัตกรรม (Zhong, 2017) ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า ผู้บริหารที่จะสร้างนวัตกรรมได้นั้น ควรสามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และนวัตกรรมในการบริหารสถานศึกษา ส่งเสริมให้

ครู บุคลากรทางการศึกษามีการใช้ และสร้าง นวัตกรรม เทคโนโลยีดิจิทัลในการปฏิบัติงานและพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน ใช้นวัตกรรมพัฒนาความเป็นมืออาชีพของครู บุคลากรทางการศึกษา และตนเองจนสร้างความยั่งยืนให้นวัตกรรมกลายเป็นวัฒนธรรม หรือรูปแบบการทำงานขององค์กร

5. การสร้างภาพลักษณ์ และเครือข่ายความร่วมมือ (Branding and network collaboration)

การสร้างภาพลักษณ์ (Branding) ในโลกธุรกิจมีความเข้าใจถึงคุณค่าของภาพลักษณ์หรือแบรนด์ และผลกระทบต่อผู้บริโภค สำหรับสถานศึกษาแล้ว ภาพลักษณ์หรือแบรนด์ คือ ความเชื่อมั่นในคุณภาพมาตรฐานการศึกษาของผู้ปกครอง ชุมชน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมด ทั้งในปัจจุบัน และในอนาคต ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องสามารถใช้ประโยชน์จากเครื่องมือสื่อสังคมออนไลน์ในการสร้างภาพลักษณ์หรือแบรนด์ในเชิงบวกการพัฒนาสู่ความเป็นมืออาชีพ (Professional growth or development) ด้วยการเพิ่มขึ้นของสื่อสังคมออนไลน์ สถานศึกษาไม่จำเป็นต้องเป็นโกดังเก็บข้อมูล ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ได้เอง เพื่อตอบสนองต่อความต้องการการเรียนรู้ที่หลากหลาย การจัดหาทรัพยากร การเข้าถึงความรู้ การรับความคิดเห็น การติดต่อกับผู้เชี่ยวชาญทั้งนักการศึกษาและนักปฏิบัติ เพื่ออภิปรายเกี่ยวกับกลยุทธ์ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้และภาวะผู้นำ (Sullivan, 2017) ความร่วมมือเชิงกลยุทธ์การปรับปรุงระบบเป็นภาระหน้าที่ของผู้นำดิจิทัลในการบริหารจัดการให้เกิดการพัฒนาองค์กรอย่างต่อเนื่อง ผ่านการใช้แหล่งข้อมูลสารสนเทศและการใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ เพิ่มความสามารถของบุคลากรและความร่วมมือในการทำงานมากขึ้น การพัฒนาวิชาชีพ โอกาสในการเรียนรู้ดิจิทัล ชุมชนการเรียนรู้ดิจิทัลและความร่วมมือ จะต้องทำงานร่วมกันในการใช้ประโยชน์จากโอกาสในโลกดิจิทัล (Zhong, 2017) ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า การสร้างภาพลักษณ์และเครือข่ายความร่วมมือ เป็นความสามารถในการใช้ประโยชน์จากเครื่องมือสื่อสังคมออนไลน์ในการสร้างภาพลักษณ์หรือแบรนด์ของตนเอง สร้างเครือข่ายการเรียนรู้พัฒนาการจัดการเรียนรู้ด้วยชุมชนการเรียนรู้โดยอาศัยเครือข่ายความร่วมมือเพื่อสนับสนุนองค์กรให้ประสบความสำเร็จ

จากสภาพการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการศึกษาเพื่อให้สามารถอยู่รอด และเหมาะสมกับสภาพสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงสู่ยุคดิจิทัล (Digital era) ซึ่งเป็นยุคที่เทคโนโลยีมีความเจริญก้าวหน้า ทำให้มีความสะดวกรวดเร็วในการสื่อสาร การส่งผ่านข้อมูลข่าวสาร และองค์ความรู้ต่างๆ การจัดการศึกษาแบบดั้งเดิมต้องปรับเปลี่ยนซึ่งในการปรับเปลี่ยดังกล่าวผู้บริหารสถานศึกษานับว่าเป็นบุคคลที่สำคัญยิ่ง ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงก็จำทำให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดังนั้นในยุคดิจิทัล ถ้าผู้บริหารสถานศึกษา มีภาวะผู้นำในด้านดิจิทัลด้วยจะเป็นผลดีต่อการบริหารการศึกษา

ความท้าทายในการบริหารสถานศึกษาไทยยุคดิจิทัล

1. การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและผลกระทบต่อการบริหารสถานศึกษา

ในยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว การบริหารสถานศึกษาไม่สามารถหยุดนิ่งอยู่กับที่ได้ ผู้บริหารต้องปรับตัวและปรับวิธีการบริหารให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและพฤติกรรมของผู้เรียน (สำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา, 2564) การเปลี่ยนแปลงนี้ไม่ได้เพียงแต่เกี่ยวข้องกับการนำเทคโนโลยีมาใช้ในโรงเรียนเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการเปลี่ยนแปลงในด้านการจัดการการเรียนการสอน และการสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ดิจิทัลอย่างแท้จริงเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานและพัฒนาคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียน (จิตรรา สุขเจริญ, 2565)

1.1 การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหาร การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลต้องอาศัยระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT) เพื่อปรับปรุงกระบวนการบริหารจัดการ เช่น ระบบการจัดการข้อมูลนักเรียน การสื่อสารภายในโรงเรียน และการจัดการด้านการเรียนการสอนผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ การใช้ระบบคลาวด์ (Cloud computing) และฐานข้อมูล (Database management systems) ช่วยให้ข้อมูลสามารถเข้าถึงได้ง่ายและเป็นปัจจุบัน ซึ่งช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการตัดสินใจและการวางแผนของผู้บริหาร

1.2 การพัฒนาครูและบุคลากรให้รู้เท่าทันเทคโนโลยี ในยุคดิจิทัล ผู้บริหารควรสนับสนุนการพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีของครูและบุคลากรในโรงเรียน เพื่อให้สามารถใช้เครื่องมือและทรัพยากรดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ การจัดอบรมและเวิร์คช็อปด้านการสอนออนไลน์ การใช้สื่อดิจิทัล และการบริหารจัดการชั้นเรียนผ่านระบบดิจิทัล เป็นสิ่งที่ควรดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

1.3 การสนับสนุนการเรียนรู้แบบดิจิทัล ผู้บริหารควรสร้างสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนการเรียนรู้แบบดิจิทัล เช่น การจัดหาอุปกรณ์เทคโนโลยีที่ทันสมัย การส่งเสริมการใช้แอปพลิเคชันและซอฟต์แวร์เพื่อการเรียนการสอน รวมถึงการพัฒนาหลักสูตรที่ผสมผสานระหว่างการเรียนรู้แบบดั้งเดิมและการเรียนรู้แบบออนไลน์ (Blended learning)

1.4 การสื่อสารและการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน การใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารกับผู้ปกครองและชุมชนเป็นสิ่งสำคัญในยุคดิจิทัล การใช้แพลตฟอร์มสื่อสารออนไลน์ เช่น เว็บไซต์ของโรงเรียน แอปพลิเคชันสำหรับผู้ปกครอง หรือระบบส่งข้อความอัตโนมัติ ช่วยให้ข้อมูลข่าวสารและการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองมีความสะดวกและรวดเร็วขึ้น

1.5 การวัดและประเมินผล การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการวัดผลการเรียนรู้และการประเมินผลทางการศึกษา เช่น การใช้ระบบออนไลน์ในการทดสอบและประเมินผล การติดตามความก้าวหน้าของนักเรียนผ่านฐานข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึก (Data analytics) ช่วยให้ผู้บริหารสามารถปรับปรุงแนวทางการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้น การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลต้องอาศัยความรู้และทักษะด้านเทคโนโลยีจากผู้บริหาร รวมถึงการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการใช้เทคโนโลยีในทุกด้านของการบริหารและการเรียนการสอน การบริหารที่มีประสิทธิภาพจะส่งผลให้โรงเรียนสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนในยุคดิจิทัลได้อย่างแท้จริง

2. ความพร้อมของสถานศึกษาและบทบาทของผู้บริหาร

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการกำหนดแนวทางการบริหารภายใต้กรอบภาวะผู้นำดิจิทัลเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในยุคปัจจุบัน บทบาทของผู้นำสถานศึกษาคือการกำหนดทิศทางที่ชัดเจนในการใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาสถานศึกษา และการบริหารจัดการทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด (Fullan, 2013) การสร้างทักษะและความรู้ทางดิจิทัลที่แข็งแกร่ง การมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน การบูรณาการเทคโนโลยีเข้ากับการทำงาน การสร้างเครือข่ายความร่วมมือและการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้และการทำงานในองค์กรจะช่วยให้สถานศึกษามีศักยภาพในการพัฒนาและปรับตัวได้อย่างยั่งยืนในยุคดิจิทัล การกำหนดนโยบายที่เป็นไปตามภาวะผู้นำดิจิทัลที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยสามารถขับเคลื่อนการศึกษาไปในทิศทางที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีลักษณะการนำพาสถานศึกษาให้เกิดความพร้อมไปสู่การพัฒนาการศึกษาที่ยั่งยืน ดังนี้

2.1 การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ผู้นำดิจิทัลจะมุ่งเน้นการสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับการเรียนรู้ที่ผสมผสานเทคโนโลยีเข้าไปในระบบการศึกษาอย่างกลมกลืน นโยบายที่เน้นการ

พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยี เช่น อินเทอร์เน็ตความเร็วสูง อุปกรณ์ดิจิทัล และซอฟต์แวร์ที่ทันสมัย จะช่วยให้ทั้งครูและนักเรียนมีเครื่องมือที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล

2.2 การพัฒนาทักษะดิจิทัลของครูและบุคลากร ผู้นำดิจิทัลจะให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะดิจิทัลของครูและบุคลากรทางการศึกษา การอบรมและพัฒนาความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีใหม่ๆ จะช่วยให้ครูสามารถใช้เทคโนโลยีในการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ

2.3 การส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและยืดหยุ่น นโยบายที่เป็นไปตามภาวะผู้นำดิจิทัล จะสนับสนุนการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางและมีความยืดหยุ่นมากขึ้น การใช้แพลตฟอร์มการเรียนรู้ดิจิทัลจะช่วยให้สามารถออกแบบหลักสูตรที่ปรับตามความต้องการและความสามารถของนักเรียนแต่ละคน ส่งเสริมการเรียนรู้ที่ต่อเนื่อง ไม่จำกัดเฉพาะในห้องเรียน

2.4 การใช้ข้อมูลในการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ ภาวะผู้นำดิจิทัลจะมุ่งเน้นการใช้ข้อมูลในการตัดสินใจและกำหนดนโยบายเชิงกลยุทธ์ ข้อมูลที่รวบรวมจากการวัดผลและการประเมินผลของนักเรียนจะช่วยให้สามารถปรับปรุงการเรียนการสอนและพัฒนาหลักสูตรได้ตรงจุด นอกจากนี้ยังช่วยในการจัดสรรทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.5 การส่งเสริมความร่วมมือและการสื่อสารในระบบดิจิทัล การใช้เครื่องมือสื่อสารดิจิทัลในการสร้างความร่วมมือทั้งในระดับโรงเรียน ชุมชน และเครือข่ายการศึกษา ผ่านช่องทางดิจิทัลจะช่วยให้การแลกเปลี่ยนความรู้และการทำงานร่วมกันเป็นไปอย่างรวดเร็ว

2.6 การเตรียมความพร้อมนักเรียนสำหรับอนาคต ภาวะผู้นำดิจิทัลจะมุ่งเน้นการเตรียมความพร้อมให้นักเรียนมีทักษะที่จำเป็นสำหรับอนาคต เช่น ทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการทำงานร่วมกับเทคโนโลยี นอกจากนี้ยังส่งเสริมการเรียนรู้ที่เน้นการสร้างนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์

ดังนั้น การกำหนดนโยบายที่สอดคล้องกับภาวะผู้นำดิจิทัลในยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงจะช่วยให้การศึกษาสามารถปรับตัวและก้าวทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลก นำไปสู่การสร้างระบบการศึกษาที่มีความทันสมัย มีประสิทธิภาพ และสามารถเตรียมความพร้อมให้กับนักเรียนในอนาคตได้อย่างดี

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาภายใต้ภาวะผู้นำดิจิทัล

ในการขับเคลื่อนการบริหารคุณภาพการศึกษาในยุคปัจจุบัน หนึ่งในเป้าหมายหลักคือการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ดิจิทัลของผู้เรียนให้สอดคล้องกับความต้องการของศตวรรษที่ 21 ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการนำพาองค์กรการศึกษาไปสู่ความสำเร็จตามวิสัยทัศน์และพันธกิจที่กำหนดไว้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาทักษะของผู้เรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2566) ดังนี้

1. การสร้างวิสัยทัศน์และการนำเสนอพันธกิจด้านดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเริ่มจากการสร้างวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการศึกษา และนำเสนอนโยบายหรือพันธกิจที่ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ วิสัยทัศน์นี้จะต้องเน้นที่การพัฒนาทักษะที่สำคัญ เช่น การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการสร้างนวัตกรรม ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นในยุคดิจิทัล

2. การพัฒนาศักยภาพครูและบุคลากรด้านดิจิทัล ผู้บริหารต้องจัดให้มีการฝึกอบรมและพัฒนาความรู้ด้านเทคโนโลยีดิจิทัลแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้พวกเขามีทักษะที่ทันสมัยและสามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังควรสนับสนุนให้ครูสามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการวางแผนการสอนและการประเมินผลการเรียนรู้

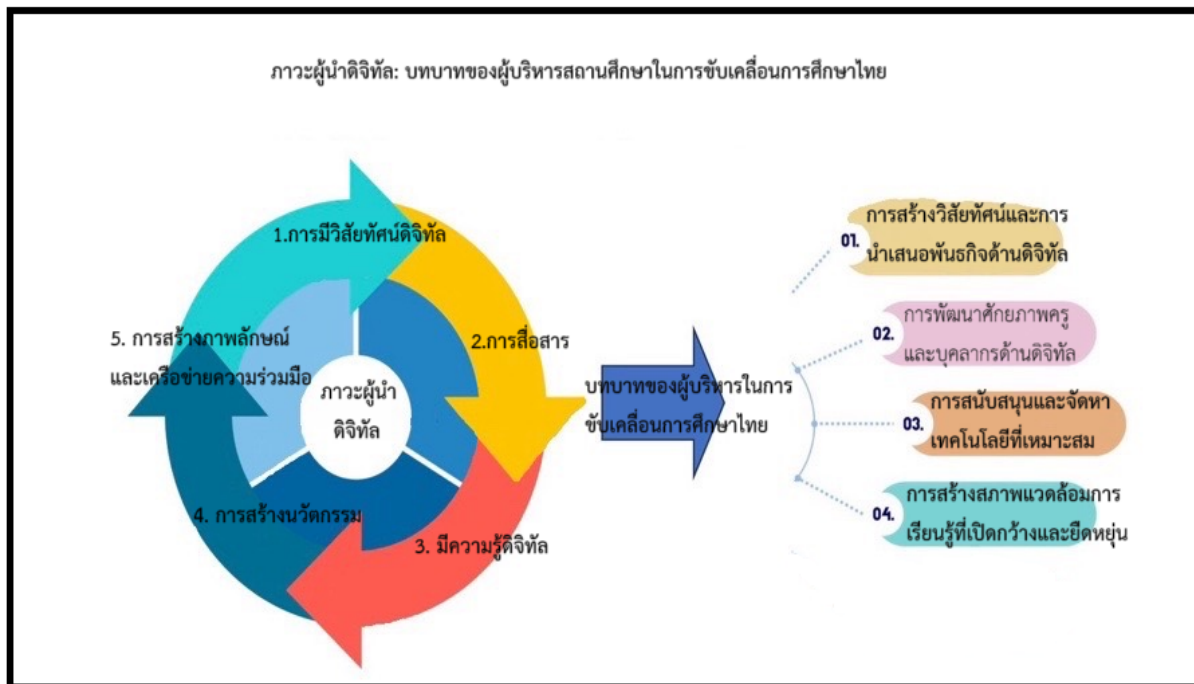
3. การสนับสนุนและจัดหาเทคโนโลยีที่เหมาะสม หนึ่งในความท้าทายของการนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาในโรงเรียนคือการจัดหาและจัดการทรัพยากรเทคโนโลยีให้เพียงพอและเหมาะสม ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีบทบาทในการจัดหาเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ทันสมัย เช่น คอมพิวเตอร์ แท็บเล็ต อินเทอร์เน็ตความเร็วสูง รวมถึงซอฟต์แวร์และแพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงเทคโนโลยีได้อย่างเท่าเทียม

4. การสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เปิดกว้างและยืดหยุ่น ผู้บริหารสถานศึกษาต้องสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์และมีอิสระในการเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยี สภาพแวดล้อมนี้ควรเปิดกว้างและยืดหยุ่นเพียงพอเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ตามจังหวะและความสนใจของตนเอง การส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านโปรเจกต์ (Project-based learning) หรือการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับโลกดิจิทัลจะช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนทักษะที่จำเป็นอย่างต่อเนื่อง

จากบทบาทที่สำคัญดังกล่าวของผู้บริหารสถานศึกษาในการขับเคลื่อนการศึกษาในยุคดิจิทัลหลายประการที่เป็นพื้นฐานสำคัญในการขับเคลื่อน เนื่องจากการสร้างวิสัยทัศน์ การพัฒนาศักยภาพบุคลากร ตลอดจนการสนับสนุนเชิงดิจิทัล จะเป็นกลไกสำคัญที่จะทำให้การศึกษาพัฒนาไปสู่เป้าหมาย ฉะนั้น บทบาทในด้านต่างๆ ที่กล่าวข้างต้นจึงเป็นเรื่องที่ทำนายและมีความสำคัญอย่างยิ่ง ความสามารถในการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้และการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ดิจิทัลจึงเป็นกุญแจสำคัญที่ทำให้โรงเรียนและนักเรียนสามารถเติบโตและประสบความสำเร็จในศตวรรษที่ 21 ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการศึกษาดังกล่าวให้ประสบความสำเร็จ ซึ่งหมายความว่าผู้บริหารต้องมีภาวะผู้นำดิจิทัลนั่นเอง

บทสรุป

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการขับเคลื่อนการศึกษาในยุคดิจิทัลเป็นเรื่องที่ทำนายและมีความสำคัญอย่างยิ่ง ความสามารถในการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้และการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ดิจิทัลจะเป็นกุญแจสำคัญที่ทำให้โรงเรียนและนักเรียนสามารถเติบโตและประสบความสำเร็จในศตวรรษที่ 21 ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการศึกษาดังกล่าวให้ประสบความสำเร็จ ซึ่งหมายความว่าผู้บริหารต้องมีภาวะผู้นำดิจิทัล ที่มีความสามารถและทักษะในการนำองค์กร โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นเครื่องมือในการพัฒนาและขับเคลื่อนองค์กรสู่ความสำเร็จในยุคดิจิทัล โดยผู้ที่มีภาวะผู้นำดิจิทัลจะต้องสามารถปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีได้อย่างรวดเร็ว มีวิสัยทัศน์ที่ก้าวหน้า และสามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการองค์กรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและสร้างความยั่งยืนให้กับองค์กร สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ภาวะผู้นำดิจิทัลไม่เพียงแต่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการบริหารเท่านั้น แต่ยังหมายถึงการเป็นผู้นำที่สามารถนำพาครูและนักเรียนเข้าสู่โลกการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับเทคโนโลยีได้อย่างเหมาะสม โดยต้องคำนึงถึงการพัฒนาทักษะของผู้เรียนในด้านเทคโนโลยี การสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น และการสร้างสรรค์นวัตกรรมในการศึกษา สรุปลผลการศึกษา ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ภาวะผู้นำดิจิทัล: บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการขับเคลื่อนการศึกษาไทย

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2566). แผนการศึกษาชาติและนโยบายด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในระบบการศึกษาไทย. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- จิตรา สุขเจริญ. (2565). การเปลี่ยนแปลงในด้านการจัดการ การเรียนการสอน และการสร้างสภาพแวดล้อมดิจิทัลเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา. วารสารการจัดการการศึกษา, 15(2), 45-60.
- สาโรจ เลาศิริ. (2560). นวัตกรรมและเทคโนโลยีในยุคดิจิทัล. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เทคโนโลยีและการศึกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2565). แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. 2566 -2570). แหล่งที่มา <http://www.secondarytak.go.th/wp-content/uploads/2022/12/> สืบค้นเมื่อ 12 ธันวาคม 2565.
- สำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา. (2564). การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล: การปรับตัวเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์การศึกษาไทย.
- AlAjmi, M. K. (2022). The impact of digital leadership on teachers' technology integration during the COVID-19 pandemic in Kuwait. International Journal of Educational Research, 112.
- Blair, D. (2012). Educational leadership in the digital age: Integrating technology into learning. London: Educational Press.

- Boomer, L., G., (2018). 10 skills for digital leadership. From <https://www.accountingtoday.com/opinion/10-skills-for-digital-leadership-at-accounting-firms> Retrieved May 1, 2025.
- Fullan, M. (2013). The new meaning of educational change. California, USA: Teachers College Press.
- Hamzah, N., Nasir, M. and Wahab, J. (2021). The effects of principals' digital leadership on teachers' digital teaching during the Covid-19 pandemic in Malaysia. *Journal of Education and e-Learning Research*, 8(2), 216-221.
- Hensellek, S. (2020). Digital leadership: A framework for successful leadership in the digital age. *Journal of Media Management and Entrepreneurship*, 2(1), 55-69.
- Rakovic, L., Maric, S., Djordjevic Milutinovic, L., Vukovic, V. and Bjekic, R. (2024). The role of leadership in managing digital transformation: A systematic literature review. *E&M Economics and Management*, 27(2), 87-107.
- Sezgin, S. and Firat, M. (2024). Exploring the digital divide in open education: Digital divide in open education: A Comparative analysis of undergraduate students. *The International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 25(1), 109-126.
- Sheninger, E. (2025). 7 Pillars of digital leadership. International Center for Leadership in Education. From <https://leadered.com/pillars-of-digital-leadership/> Retrieved April 25, 2025.
- Sullivan, L. (2017). 8 Skills every digital leader needs. *Journal of Technology Development and Exchange*, 10(2), 55-77.
- Zhong, L. (2017). Indicators of digital leadership in the context of K-12 education. *Journal of Educational Technology Development and Exchange (JETDE)*, 10(1). 27-40.
- Zhu, P. (2025). Five key elements in digital leadership. From <https://futureofcio.blogspot.com/2015/01/five-key-elements-indigitalleadership.html>. Retrieved May 1, 2025.